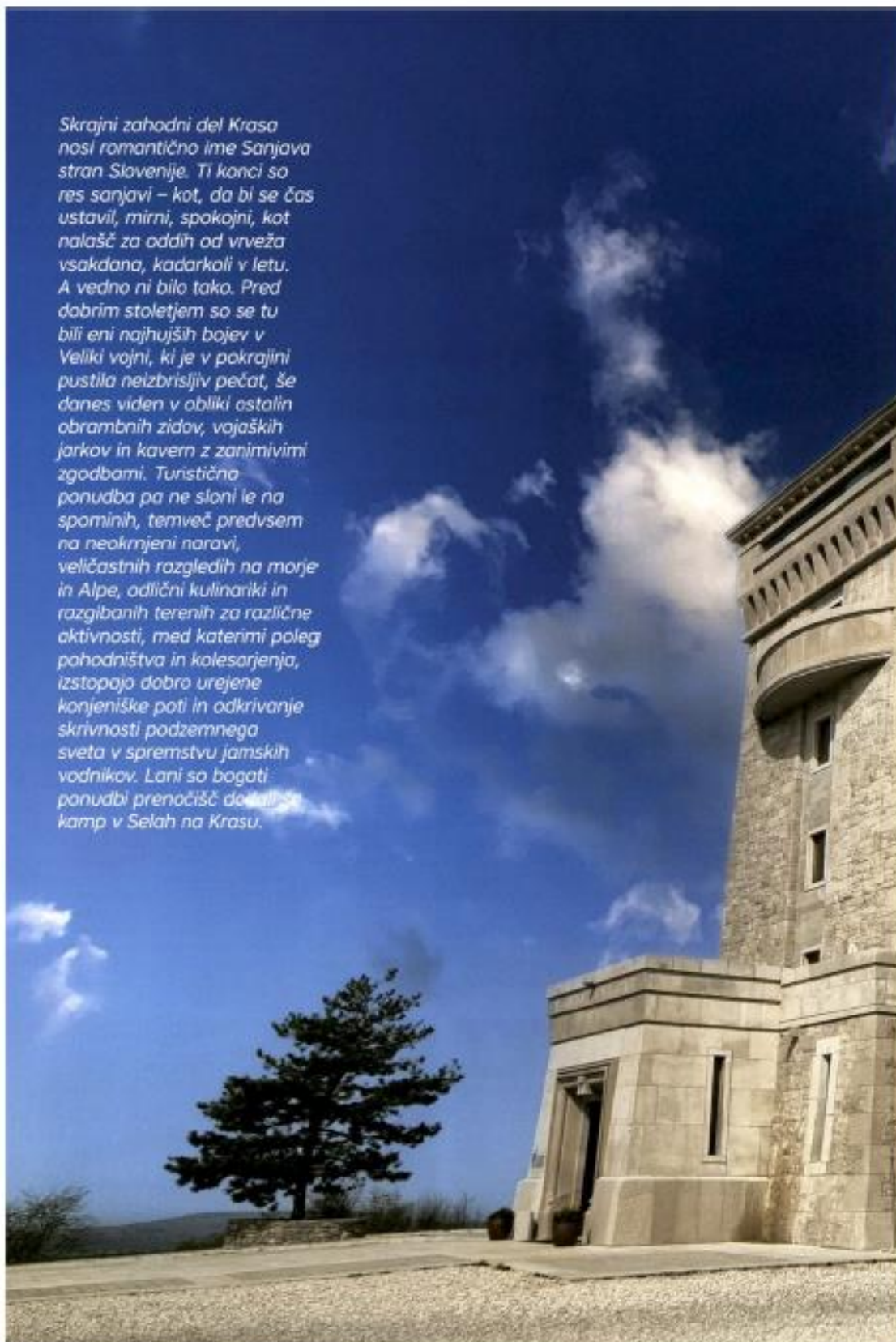

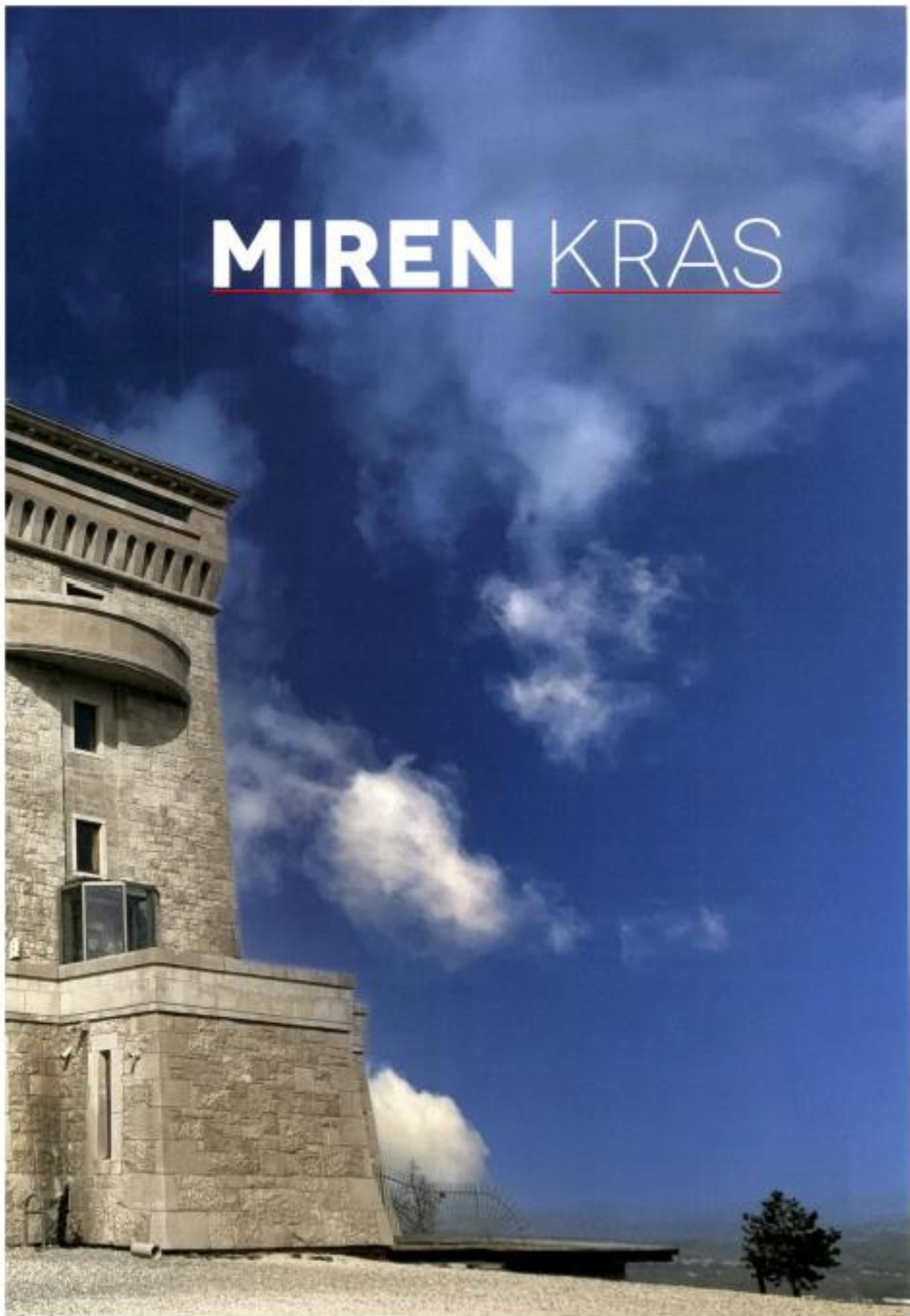

Skrajni zahodni del Krasa nosi romantično ime Sanjava stran Slovenije. Ti konci so res sanjavi – kot, da bi se čas ustavil, mirni, spokojni, kot nalašč za oddih od vrveža vsakdana, kadarkoli v letu. A vedno ni bilo tako. Pred dobrim stoletjem so se tu bili eni najhujših bojev v Veliki vojni, ki je v pokrajini pustila neizbrisljiv pečat, še danes viden v obliki ostalin obrambnih zidov, vojaških jarkov in kavern z zanimivimi zgodbami. Turistično ponudba pa ne sloni le na spominih, temveč predvsem na neokrnjeni naravi, veličastnih razgledih na morje in Alpe, odlični kulinariki in razgibanih terenih za različne aktivnosti, med katerimi poleg pohodništva in kolesarjenja, izstopajo dobro urejene konjeniške poti in odkrivanje skrivnosti podzemnega sveta v spremstvu jamskih vodnikov. Lani so bogati ponudbi prenočišč do daljšega kamp v Selah na Krasu.

MIREN KRAS

Cerkev v Mirnu

Čudovita »štema«

Kras mi je blizu, saj zadnje skorajda desetletje živim na njegovem skrajnem vzhodnem robu. Blizu pa mi je bil tudi že prej; mile zime, ki, ko ne brije burja, nudijo obilo možnosti za pomladanske športe in valjho na pobode ali kolo, so me mnogokrat zvalile iz ljubljanske sivine. Kras pa mi je najlepši pozno poleti, ko rodi trta, in jeseni, ko se planjave odenejo v tisočere odtenke zlata, rdeče in oranžne, ta del naše dežele pa ostane prijetno topel še dolgo proti koncu leta. Tokratni izlet sva začela v Mirnu, na skrajnem severozahodnem robu slovenskega Krasa, kjer se mogočna planota izteče v rodovitno Vipavsko dolino.

MIREN

Kjer se Vipavska dolina počasi zaključuje in kjer reka Vipava počasi zapušča našo deželo, stoji Miren. Ti kraji so bili, tako kot večina Slovenije, poseljeni že v prazgodovini, o čemer pričajo kamniti predmeti in orodja najdeni na ravninskem delu ob današnji župnijski cerkvi. Tudi na bližnjem Mirenskem gradu so odkrili nekaj prazgodovinskih predmetov, kar nakazuje, da je tu najverjetneje stalo prazgodovinsko gradišče okroglega tlorisa z obsegom skoraj 500 metrov. Ostanke kamnitega obodnega zidu pa so na nekaterih mestih še delno opazni.

Sledili so Rimljani, ki so na Mirenskem gradu postavili postojanko, ki je varovala prehod prek reke Soče. Skozi Miren je potekala rimska cesta, ki je povezovala Oglej in Esonno (Ljubljano). Sledili so Vzhodni Goti, kar dokazuje sedem grobov

predvidoma iz 6. stoletja, v katerih so bile najdene značilne vzhodnogotske predmete: dve srebrni fibuli s pozlato, na eni je tudi rdeč poldrag kamen, srebrne sponke, dele pasne garniture ter jantarne in steklene jagode. Mirenska župnija je bila prvi omenjena leta 1247, samostan pa je bil kasneje utrjen zaradi turških vpadov. Širši slovenski javnosti je Miren postal znan ob koncu druge svetovne vojne, ko je vanj neusmiljeno zarezala meja med Italijo in Jugoslavijo, ki je potekala preko hiš, vrtov in na dva dela razdelila celo pokopališče. V središču kraja, ki leži ob lenem toku reke Vipave, stoji mogočna cerkev svetega Jurija. Preko ceste bo vaš pogled ujel vodnjak ali štima. Miren je miren kraj, kjer se čas ustavi. Privoščite si »kofe« v lokalčku tik ob reki, preden si ogledate Mirenski grad ali obiščete Muzej Spomni se name na pokopališču, ki ga je za časa Hladne vojne močno prizadela meja.

MIRENSKI GRAD

V zavetju kraške planote leži vrh 120 metrov visokega hriba visoko nad ravnico Vipavske doline. Vzpona z avtomodom ne priporočava, saj je cesta precej ozka, izogibašče je malo, vozniki, pa precej hitri in drzni, četudi se cesta vzpenja proti posvečenemu kraju, ob njej pa so postaje Kríževskega pota. Zato Mirenski grad raje »napadite« peš ali po se nanj vrpnite s kolesom.

Vzpon se izplača že zaradi čudovitega razgleda na spodaj ležečo Furlansko nižino in na Dolomite v ozadju, na Julijske Alpe, na Vipavsko dolino in Trnovski gozd. Predvsem pa zaradi spo-

Pogled na Mirenski grad

Svete stonice

Pomnik miru na Cerju

Čudovita kijuka, delo Oskarja Kogojca

Jarek je še po 100 letih zvošč in dobro viden

ZALOSTNE SLEDI KRVAVIH DNI

Kras je bil od nekdaj na prepihu vojska, najbolj pa v 20. stoletju. Prva svetovna vojna, ki je osrednja Slovenija skorajda ni čutila, je ob reki Soči povzročila mnogo gorja. Kot smo se učili v šoli, je bil povod za pričetek te grozovite vojne, ki ji pravijo tudi Velika vojna, ki bi morala zaključiti vse dotedanje vojne (in biti poslednja), atentat mladoletnega Gavrila Principa na avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ženo Sofijo v Sarajevu konec junija 1914. V mesecu, ki je sledil, sta se v Evropi osnovala dva vojaška tabora, centralne sile in antanta. Prvi tabor je bil pod patronatom Nemčije, ki je podprla Avstro-Ogrsko, drugi pod okriljem mogočnega ruskega medveda, Velike Britanije in Francije, ki so podpele Srbijo. Ta naj bi bila po mnenju avstro-ogrskega dvora odgovorna za atentat.

Točno mesec po nesrečnem dogodka se je pričela vojna, po vstopu Italije v vojno pa je Avstro-Ogrska utrdila obrambno linijo na levem bregu reke Soče in z vzhoda, iz Galicije, sem prestavila večji del svojih sil. Obrambna linija je v dolžini preko 90 kilometrov potekala od 2208 metrov visokega Rombona na Bovškem pa vse do izliva reke Soče v Jadransko morje pri Trčiču. To je bilo eno najbolj razgibanih bojišč prve svetovne vojne, boji pa so se bili tako na ravninah Purlanske nižine kot v negostoljubnem visokogorju.

12 OFENZIV SOŠKE FRONTE

Vsega skupaj se je od junija 1915 pa do oktobra 1917 odvil ducat bitk, tako krvavih, kot jih do tedaj na naših tleh še ni bilo. 11 ofenziv je bilo italijanskih, dvanajsta, poimenovana Čudež pri Kobariču, pa plod sodelovanja centralnih, to je avstro-ogrskih in nemških sil. Samo Soška fronta je zahtevala preko 300 tisoč življenj vojakov, Velika vojna pa preko 16

milijonov. Za lažjo predstavo: samo na Soški fronti je umrlo za eno Ljubljano vojakov, v vsej vojni v štirih letih pa za 8 Slovenij. Osem! Prav na območju **Mirna Kras** je v težkih bojih izgubilo življenje preko 35 tisoč slovenskih fantov.

POMNIK MIRU

Visoko nad Vipavsko dolino na eni in Jadranskim morjem na drugi strani se dviga razgledni vrh Cerje. Na višini 343 metrov so leta 2018 odprli 25 metrov visoki **Pomnik miru**, postavljen v spomin vsem braniteljem slovenske zemlje v zgodovini naroda. Stolp so postavili na pobudo društva TIGR (Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske) in med zidovi skriva dragocene zaklade zgodovine in umetnosti. Sedemetažna zgradba, zgrajena je v obliki obrambnega stolpa, trdnjave, je postavljena po zamisli arhitekta Darka

Likarja, temeljni kamen zanjo pa so postavili na prelomu tisočletja. **Pomnik miru** je leta 2018 prejel nagrado mednarodnega združenja Kultura-Natura za ohranjanje in valorizacijo kulturne dediščine in je nosilec priznanja Turistične patrolje za najlepšo razgledno točko v Sloveniji po mnenju tujih gostov. Leta 2022 mu je Turistična zveza Slovenije dodelila drago mesto med TOP znamenitostmi v Sloveniji.

Do njega iz Mirna pelje široka cesta, ki povezuje Vipavsko dolino s tem delom Krasa in vodi proti Opatjemu selu ter Kostanjevici. Z avtomodom se lahko pripeljemo skoraj do stolpa, saj je nekaj sto metrov pred njim urejeno veliko parkirišče. Od tod se skozi Drevored hvaležnosti, posajen v zahvalo vsem donatorjem, ki so prispevali k obnovi pogorišča po požaru leta 2019, sprehodimo do stolpa.

Razstava, posvečena braniteljem slovenske zemljevid

Muzej Spomni se name

koja, ki vlada tu, le nekaj deset metrov nad prometno dolino. Mirenski grad je danes duhovno središče, kjer deluje red lazaristov, usmiljenk in Društva prstovoljcev VZD. Prva omemba gradu sega v leto 1488, tonej v čas štiri leta pred Kolumbovim odkritjem Novega sveta. Iz vizitacijskega poročila iz leta 1570 izvemno, da je imela cerkev že tedaj tri oltarje. V 18. stoletju so tu nekaj časa bivali puščavniki, leta 1765 pa je tu zaživela kaplanija. Leta 1866 so z darovi vernikov zgradili večjo cerkev, ki so jo posvetili Žalostni Materi božji. Med prvo svetovno vojno je bila, kot večina stavb na tem območju, popolnoma porušena. Po vojni so jo obnovili lazaristi, ki so jo v upravljanje prevzeli le leto pred začetkom morije. Pod korom je spovednica, ki jo je zasnoval priznani arhitekt Boris Podrecca. Pročelje cerkve Žalostne Matere božje pa krasi njena podoba, ki jo je po načrtih Toneta Kralja izdelal priznani oblikovalec Oskar Kogoj. Do cerkve vodijo Svete stopnice, ki so jih po zgledu Svetih stopnic v Rimu zgradili leta 1757. V vsaki od 28 stopnic so vgrajene relikvije svetnikov, na vrhu pa je božji grob z Jezusovim kipom, oltarno mizo in fresko Toneta Kralja. Na območju Mirenskega gradu se nahajajo še Gnidovčev dom duhovnih vaj, Marijin dom, hiša sester usmiljenk, samostan lazaristov ter kalvarija in pokopališče. Svoje prostore ima tu tudi Društvo Vincencijeve zveze dobrote, ki poleg ostalih dobrodelnih in srčnih aktivnosti skrbi za pridelavo in predelavo sezonske zelenjave. Za najavljene obiskovalce izvajajo vodene ogleda, obiščete lahko Trgovnico s spomniki ali kupite umetniško delo.

PARK MUZEJ SPOMNI SE NAME
Pokopališča že sama po sebi niso kraj ra-

dosti, a mirensko je doživelo še bolj žalostno usodo. Leži tik ob meji, uradniki, ki so zarisali mejno črto med Jugoslavijo in Italijo, pa so mejo zarisali kar iz udobja naslanjača, namesto, da bi potek meje določili z obiskom na terenu. Ena najbolj vidnih posledic tega bistroumnega dejanja je bila vidna ravno na mirenskem pokopališču, kjer je mejna črta zarezala povprek preko grobov in svojce od svojih ljubljeneh odrezala za dolga desetletja. Na območju Mirna je bilo po ocenah pristojnih je bilo v letih med 1950 in 1989 največ prebegov preko državne meje. Tu je bilo znanih kar nekaj »kanalov«, poti, preko katerih so se prebežniki skušali prebiti onstran meje in zaživeti boljše življenje. Zanimivo je, da je bilo pri poskusu prebega iz Jugoslavije na zahod tujetih 31 530 oseb, iz Italije na »našo stran« pa 23 123. Streljanje je bilo pogosto, žrtve tudi. O žalostnem obdobju pričajo tudi ostanki stražarskih stolpov tik ob meji na Krasu. Muzej Spomni se name je posvečen vsem, ki so v želji po boljšem jutri na tem mestu prečkali mejo. Trenutno ga prenavljajo, ponovno pa bo odprt v maju 2024.

ČEVLJARSKI MUZEJ

Otroštvo tistih, ki smo bili rojeni v Jugoslaviji, so zaznamovali čevljarji tovarne Ciciban iz Nove Gorice.

Malokdo pa ve, da Miren slovi pod več kot stoletni tradiciji izdelave čevljev in da se je že pred prvo svetovno vojno v zadruzo povežalo kar 18 lokalnih čevljar-skih mojstrov. Muzej je uredil legendarni Pavel Petejan, eden od začetnikov tovarne otroške obutve Ciciban, ki je po stečaju podjetje odkupil in obudil proizvodnjo. Tako lokalna čevljarska tradicija še vedno skrbi za zdrav korak naših malčkov. Za obisk je potrebna predhodna najava (glej info!)

GALERIJA OŠKARJA KOGOJA

Če vas vsaj malo navdušuje umetnost, potem ste zagotovo že slišali za Oskarja Kogoj, leta 1942 v Mirnu rojenega oblikovalskega mojstra in profesorja. Njegova ljubezen do narave mu daje kreativno moč za ustvarjanje umetniških del, ki nas povezujejo z našimi koreninami.

S svojimi izdelki skuša v nas prebuditi zanimanje in spoštovanje do narave, med njegovimi deli, ki so bila izbrana tudi kot državna protokolarna darila, so znani Lipicanec, serija steklenih kozarcev slovenske drnanjstije, pa Venetski konj in, tega imam celo v svoji zbirki, vrček Fontane piva v Žalcu. Prodajna Galerija Oskarja Kogoj je odprta vse delovne dni, ob koncu tedna pa je zaprta.

Oblikovatski presežki Oskarja Kogoj

Kamniti stol s svojo mogočnostjo izžareva samozavest, ob kateri se človek v trenutku zave svoje majhnosti in nepomembnosti v odnosu do zgodovine in prednikov. Skozi velika vhodna vrata, ki jih varujeta bel in temen konj, stopimo v mogočno avlo, kjer se lahko založimo z brošurami in zemljevidi Krasa, ki nam bodo v pomoč pri raziskovanju tega čudovitega dela Slovenije. Levo od vhoda je sprejemnica, kjer sva se pri prijazni Blanki oskrbela z vstopnico, prejela pa sva tudi nekaj osnovnih informacij. Obiskovalca v pritličju pretreseta še življenjski deli Rudija Španzla, sliki Ples življenja in smrti, pogosto poimenovan »slovenska Quernica« in Veter pozabe, ki opominjata na grozote in nesmisel prve svetovne vojne. Ker je pred nama že bila manjša skupina iz Zamejstva, sva se najprej sprehodila po razstavi Človek in vojna v kletnih prostorih, ki približa življenje civilnega prebivalstva med Veliko vojno, ter si na koncu ogledala dokumentarni film o dogodkih, ki so za vekomaj zaznamovali Kras, dolino Soče in ljudi, ki tu živijo. Po mogočnem stopnišču se povzpneva v prvo nadstropje, kjer se prvič srečamo z vojno na Krasu. Interaktivna razstava prikaže potek vseh 11 bitk Soške fronte, ki so so odvijale na tem območju Primorske z natančnimi podatki o trujanju in žrtvah. Drugo nadstropje z besedili na panojih in z bogatim slikovnim materialom obiskovalca obvešča o brezupni in grozotah, katerim so bili podvrženi vojaki na obeh straneh puškinih cev. Grozljiv je podatek, da je bila povprečna telesna teža vojakov 50 kilogramov, še bolj pa je nepredstavljivo, da so bili sovražni položaji ponekod tako blizu, da se vmes ne bi mogel peljati niti avtodom! Pričevanja preživelih, so strašljivi in v velik opomin tako nam kot zanamcem. Priznam, po ogledu dobrih petnajst minut dolgega filma o grozotah vojne na Krasu, sva bila vidno pretresena in z zavedanjem, da smo lahko še kako hvaležni našim prednikom, da kot narod sploh še obstajamo.

Mlajša generacija, ki je odraščala in še odrasča v izobilju in miru, se ne zaveda, kakšne žrtve so bile potrebne, da lahko danes (še) živimo mirno. Ne zavedajo se, da nič v življenju ni samoumevno, temveč so prav za vse potrebne žrtve. Takšne in dragocene. Mir po prvi svetovni vojni pa je trajal le dobrih 20 let. In tudi dan danes sloni na zelo trhljih temeljih. Zato priporočam prav vsem, ki boste obiskali te konce, da se, preden se zapodite s kolesom po urejenih in dobro označenih kolovozih ali se odpravite na pohod po Krasu, ustavite tudi na Cerju in se sprehodite po zbirki [Pomnika miru](#). Obiskovalce čaka v vsakem vremenu lepa nagrada - veličastni razgledi z odprte terase v prvem nadstropju ali pokrite v petem, od koder se ponujajo razgledi na sedem raznolikih naravnih pokrajin (morje, Kras, Alpe, Dolomiti, Padška in Vipavska dolina, Brda, Trnovska planota - do Nanosa na vzhodu), v jasnih dneh seže pogled do Beneške lagune in hrvaške Savudrije.

BOROJEVIČEV PRESTOL

Precej blizu [Pomnika miru](#) in vrha Cerja ob nekdanji cesti med Lokvico in Kostanjevico stoji Borojevičev prestol. Avtodom lahko pustimo pod Cerjem in se slab kilometer do prestola kar sprehodimo. Midva sva med potjo nabrala še precej debel šopek divjih špargljev in tako prijetno združila še s koristnim ... Pot gre preko kraških planjav, ki pa, zaradi posledic katastrofalnega požara poleti 2022, kažejo podobno žalostno podobo kot pred dobrim stoletjem, ko so tu potekali srditi boji. Požgana drevesa še vijejo veje proti nebu, pod njimi zelenijo trave in cvetijo rožice, obrambni jarki, skopani v živo skalo pa so sedaj še bolj vidni kot prej.

Spomenik - kačipot je bil postavljen v čast poveljniku sedmega avstro-ogrškega korpusa nadvojvodi Jožefu, imel pa je tudi funkcijo smerokaza, saj označuje razdaljo do Lokvice in Kostanjevice. Do prve je 1,2 kilometra, do druge pa 2,5. Postavili so ga pripadniki pehotnega polka št. 43 iz romunskega

Borojevičev prestol

Karansebesa, ki so zgradili tudi cesto. Poimenovali so jo po komandantu sedmega korpusa Erzherzog Joseph Strasse (cesta nadvojvode Jožefa). Na strani, ki gleda proti cesti, je nekoč stala še ena napisna plošča, ki je danes izgubljena. Na zadnji strani je napis ERBAUT VOM K.u.K. IR 43 (zgradil 43. pehotni polk). Sestavni del spomenika so granate, ki so postavljene na vseh štirih vogalih in na vrhu spomenika. Borojevičev prestol (Cesarjev - Borojevičev kamniti stol) je dobil ime po poveljniku 5. avstro-ogrške armade Svetozarju Borojeviču vora Bojna, znamenitem Soškem levu, ki je uspešno načrtoval preobrat na soški fronti, ki je vodil v zadnjo, 12. bitko, in nemadejan končni poraz italijanske vojske. Ob desni strani velike skale je vklesan priimek Pristan, ki je verjetno priimek tistega, ki je »stol« izklesal. Spomenik je bil obnovljen leta 2000.

JAMA PEČINKA

Ob poti od Cerja proti Borojevičevemu prestolu se nahaja še en zanimiv pomnik prve svetovne vojne, jama Pečinka. Gre za poševno jamo, dolgo 150 metrov in globoko 22 metrov, ki se nadaljuje v umetno izkopen rov. V prvi svetovni vojni je služila kot zavetišče za vojake. Jama je bila opremljena s pogradi za vojake in kabinami za častnike. Na vrhu hriba Pečina je bila opazovalnica, kjer je bil nameščen žaromet. V njej so že leta 1909 izkopali številne drobce prazgodovinske lončevine skupaj z ostanki človeških kosti. Za voden ogled jame se predhodno naročite v informacijskem centru na Cerju.

Jama Pečinka FOTO TIC Miren Kras

Opatje selo

ZASANJANE KRAŠKE VASICE

Večina nas Kras enači z zasanjano podobo vasic vrh holmov, ki se stiskajo okrog cerkvenega zvonika. Tudi na zahodnem koncu Krasa jih je veliko. Prva do katere se pripeljemo, ko se od Cerja popeljemo proti Selam na Krasu je Opatje selo.

OPATJE SELO

Opatje Selo je gručasta kraška vas tik ob meji z Italijo, ki je bila obcvljena po 1. svetovni vojni po načrtu znamenitega arhitekta Maksa Fabianija. V prvi svetovni vojni so tu potekali sriditi spopadi med centralnimi silami in silami antante, vas, ki se prvič omenja že v 12. stoletju, pa je bila do tal porušena. V davnihi je bilo območje Opatjega sela last oglejskih patriarhov in pod upravo benediktinskega samostana v Štivanu. Obrobje vasi je danes polno sodobnih novogradenj, medtem ko je srčika vasi še vedno zbrana okrog cerkve svetega Andreja.

Hiša Opajske tradicije FOTO Konrad Marušič

Če se želite podrobneje seznaniti z lokalno tradicijo, potem ne smete izpustiti obiska Hiše opajske tradicije, ki je danes srce Opatjega Sela. Dvorišče prišepne tipično kraško zgodbo, tla kovano je s kamnitimi skrlami in varovano s suhim kraškim zidom. Na sredi stoji vodnjak, po kraško štirna, središče življenja vsake kraške hiše. Na razstavi vas popeljejo skozi značilne obrti Opatjega Sela, kjer je bilo nekoč kar osem velikih delavnic za izdelavo bičev, domačini pa so sloveli tudi kot odlični sodarji in kamnoseki. Izdelovanje bičev oziroma škarabacev za konjsko in volovsko vprego, zna pokazati sosed Janez, ki biče iz upogljivega lesa koprivoeca, drevesa, ki raste samo tu in v Furlaniji, ljubiteljsko in kot turistične spominke, izdeluje še danes.

V Opatjem selu se nahaja zbirka 1. svetovne vojne, ki prikazuje življenja vojakov med vojno in izbor originalnih predmetov, ki so jih vojaki uporabljali med vojno vihro. Rekonstrukcija vojaške barake iz prve svetovne vojne obiskovalcu nazorno prikazuje vojaško življenje na fronti. Zbirko dopolnjujejo originalne fotografije iz časa bojev na soški fronti.

Za oba muzeja skrbi Turistično društvo Cerje, ki tudi sprejema najave za obisk.

Kraška domačija

KOSTANJEVICA

Krajev z imenom Kostanjevica je v Sloveniji veliko, a le ena je Kostanjevica na Krasu. Vasica, ki je rojstni kraj pisatelja Igorja Torkarja, in njena okolica sta bili poseljeni že v pradavnini. Na vzpetini Grmača, ki se dviga severovzhodno nad Kostanjevico, so ostanki dobro utrjenega gradišča. Na območju Mirec Krasa pa se nahaja tudi Gulaka, kjer je nekoč stalo staroversko svetišče.

V Kostanjevici stoji cerkev svetega Martina, ki je tudi ena od postaj na evropski kulturni Poti svetega Martina Tourskega, dolgi 2500 kilometrov. Povezuje kraje, ki so zaznamovali življenje in čaščenja svetega Martina in vodi od Szombathelyja (Sombotel) na Madžarskem, rojstnega kraja sv. Martina preko Slovenije do Pavie v Italiji, kjer je sv. Martin odrasčal. Nadaljuje se do Toursa v Franciji, kjer je bil imenovan za škofa in kjer je v današnji baziliki sv. Martina Tourskega tudi pokopan, do kraja Candes-Saint Martin v Franciji, kjer je sv. Martin umrl.

Velik del poti teče tudi po Sloveniji, del 550 kilometrov dolgega odseka po naših krajih pa se vlje tudi po Krasu. 20. etapa poti se iz Branika povzpne do vasice Pedrovo ter se preko Železnih vrat nadaljuje na vrh Trstelj. Mimo Stjenkove kočee vodi najprej v smeri Cerja, nato pa se z Renških vrat spusti v Kostanjevico na Krasu, kjer se nahaja cerkev sv. Martina. Od tam se po kraški gmajni nadaljuje mimo Borojevičevega stola do vasi Lokvica ter doseže Opatje selo, kjer je žig poti. Mimo kapelice vodi pot do državne meje z Italijo in naprej skozi zaselka Hišarji in Brni na Doberdob, ki je že onstran meje.

Na Zeliščarski kmetiji Rogelja v Kostanjevici vas čakajo drugačna doživetja. Spoštovanje do narave, zdravja in dobrega počutja so trdno zakoreninjene na sanjavi strani sveta. Iz generacije v generacijo se ohranjajo ter nadaljujejo tradicijo z vedno novimi pristopi in znanji. Na delavnicah na Zeliščarski kmetiji Rogelja vas bodo najprej popeljali skozi njihova cvetoča polja in zeliščne vrtove, nato pa vam bodo prikazali celotno pot od vzgoje zelišč do zdravih zeliščarskih izdelkov.

Poleg škodilnice čaja največje sprostitev pričarajo različne vrste masaž, kjer zdravi roke hitro prepoznajo, kje telo potrebuje posebno pozornost in dotik. Zeliščarske kmetije ne smete zapustiti brez njihovih čajev, zeliščnih kapljic, hidrolatov ali mazil, ki pozitivno vplivajo na telo in dušo!

SELA NA KRASU

Z odprtjem kampa lani, se je prijazna vasica Sela na Krasu vpisala tudi na avtodomarski zemljevid Slovenije. Strajena vas leži na razglednem zabodnem robu Komenskega Krasa od koder se nudijo razgledi Jadransko morje in Tršič globoko pod nami. Cesta za Sela se odcepi od glavne ceste Opatje selo – Kostanjevica in nas skozi Hudi log in Korita pripelje v Sela in se nato strmo (cesta je primerljiva z znamenito v dolini reke Kolpe) z nekaj serpentinami spusti v Brestovico. V bližini Sel so kraške jame Tršičca, Ljubljana,

Sela na Krasu

Figovca, Globoka dolina ali Bačeva jama ter Drejkova jama. Na vaškem trgu stoji župnijska cerkev Marije Vnebovzete, pred njo pa vaški vodnjak, ki ga je krajevna skupnost pred kratkim obnovila.

Med prvo svetovno vojno je na tratih in globelih okrog vasi potekala najbolj krvava fronta. Na ozkem pobočju kraške planote okrog Sel in sosednjega Doberdoba ter Fajtjega hriba so se med letoma 1915 in 1918 tolkli Italijani z avstrijsko vojsko, v kateri je bilo nič koliko slovenskih vojakov, ki so jih trgale italijanske granate, ne da bi prav vedeli, ali branijo svojo slovensko zemljo ali zgolj cesarsko ječo narodov. V teh krajih še kako znajo spoštovati vse slovensko, zato so že leta 1945, po končani z. slovenski vojni, na porušeni hišah izpisali »Tukaj smo Slovenci«.

V vasi se nahaja tudi turistična kmetija Pr Krčarju, poznana po »osmici«. Po predhodnem dogovoru pripravijo odlične zajtrke, kosila ali večerje.

Zeliščarska kmetija Rogelja FOTO Minin & Grac

KULINARIKA IN AKTIVNO

Kuhinja **Miren Krasa** diši po dveh svetovih. Na poljih Vrta Goriške, ki jih napaja miren tok reke Vipave rastejo sezonske vrtnine in zdravilni beli šparglji (belušji). Kras diši po intenzivnem vonju na burji sušenega pršuta in opojnem teranu. Temno zelena reka Vipava in rdeča kraška zemlja na svojstven način navdihujeta kuhinjo na sanjavi strani Slovenije. Dvorišča domačij so vse leto odprta in mize so vedno polne sezonskih dobrot, od preprostih na žlico, kot je kraška ali furlanska jota, do mesnih ali zelenjavnih poslastic na bazi divjih špargljev, domačih zelišč in gozdnih plodov, ki poskrbijo za energijo ali čiščenje telesa. Tu so doma pregrešno dobri štruklji.

Posebnost ponudbe so »osmice«, ki dvakrat na leto odpirajo vrata na turističnih kmetijah - do 14 dnevna neobdavnena prodaja doma pridelane hrane in mesnin se je ohranila še iz časov Marije Terezije.

Štiri največje gostilne, Bric v Mirnu, Makorič v Orebovjah, Štirna v Opatjem Selu in Domačija Mirka Godničič v Novi vasi, so nosilke Zaveze trajnostni gastronomiji, ki gradi odličnost na lokalni dobavni verigi in sledi letnim časom, izpolnjujejo pa jo pod znakom Krasna kuhinja.

ŠPORTNE AKTIVNOSTI

Miren Kras nudi tisočero možnosti za aktiven oddih: na kolesu, peš, na konju ali celo na SUPu po reki Vipavi! Tu se prepletata dva razgibana svetova: reka Vipava se v velikih okljukih razliva med polji in nosi v naše kraje nežnost Mediterana, trdoživji Kras seže od globin v pod-

zemnih jamah do višav na nebo, kamor se je najlepše povzpeli peš, na konju ali s kolesom.

Kamorkoli se podate, se na eni strani razpre pogled proti kraškim prostranstvom, na drugi mahata reka Soča in Furlanija, proti jugu se svetita morje in Trst, na severu se odpinajo Julijske Alpe.

Od zelene Vipavske doline do vinskih gričev in kraških vrhov Črnih hribov se vijejo poti za pohodnike, kolesarje in jezdce. Smaragдно zelena Vipava je vodna žila užitkov za ribiče, kajakaše in druge vodne navdušence, kraške jame pa kličejo na avanturo jamarje.

JAME Z ZGOOBAMI I. SVETOVNE VOJNE

Med največje zanimivosti **Miren Krasa** zagotovo sodi podzemni svet, ki tukaj pripoveduje posebno zgodbo.

Kraška pokrajina je posejana s podzemnimi votlinami različnih velikosti, preko 100 na kvadratni kilometer jih je možno naštet. Največje podzemne odprtine je v Veliki vojni uporabljala vojska na obeh straneh fronte. Priredili so jih za različne potrebe, kot zatočišča za vojake ali kot skladišča za orožje in hrano. Štiri največje, poleg Pečinke, ki je urejena kot muzej na prostem, si je mogoče ogledati v spremstvu jamskih vodnikov: Klobasjo, Krompirjevo, Rusko in Lojzovo jama.

Izjemni podzemni ambienti ponujajo poleg naravnih posebnosti tudi vpogled v življenje vojakov med leti 1915-1917 in njihovo sposobnost preživetja v nemogočih razmerah.

Celodnevna doživetja v družbi jamskih vodnikov vključujejo tudi lokalno kulinariko.

KJE PRESPATI NA KRASU

101

Na PZA so uredili klopi in mize, kjer lahko obedujete ob čudovitem razgledu.

PZA Sela na Krasu ponuja čudovit pogled na Jadransko morje globoko spodaj.

KAMP SELA NA KRASU
Kamp s pogledom na Jadransko morje
Cena 20 EUR / dan (vštetu 1 kWh elektrike in 100 litrov vode)
T: 051 304 090
www.mirenkras.si
kampsela@mirenkras.si
Koordinate GPS:
N 45.819932° / E 13.615158°

KAMP SELA NA KRASU
Redko kateri slovenski kraj se lahko pohvali s tako čudovito razglednim kampom kot ravno Sela na Krasu. Na robu prepadne pečine, visoko na Brestovico, so na robu idilične vasice Sela na Krasu, odmaknjene od urbane sveta, postavili kamp s pogledom na Jadransko morje. Moderna infrastruktura s 14 parkirnimi mesti za avtodome, ponuja samooskrbno izkušnjo bivanja na odlični izhodišni lokaciji za ogled številnih znamenitosti.

Ljubljana, Postojnska jama, Lipica, Škocjanske jame, Park vojaške zgodovine Pivka, Brda, Soška in Vipavska dolina pa tudi Benetke, Trst in Portofino so oddaljeni le 20 do dobrih 100 kilometrov.

V parku so urejene sanitarije, sanitarna postaja, otroško igrišče, halnišče, igrišče za igre z žogo in klopi, s katerih se nudi prečudovit razgled.

V neposredni bližini se nahajajo Osmica Pr' Krčarju in ponudba Krasne kuhnje v Gostilni Štirna in Domačiji Mirka Godniča v Novi Vasi. Preko celega leta vabijo znamenitosti in aktivna doživetja [Miren Krasa](http://MirenKrasa).

PZA GOSTILNA S PRENOČIŠČI KOGOJ
Bije 149a, 5292 Renče
T: 05 934 46 01
www.kogoj.si
gostilna@kogoj.si

PZA DOMAČIJA MIRKO
Nova vas 10, 5291 Miren
T: 040 220 409
domacija.mirkod@gmail.com

INFO

TURISTIČNO
INFORMACIJSKI CENTER
Pomnik miru na Cerju
Lokvica 35, 5291 Miren
www.mirenkras.si
info@mirenkras.si
T: 031 310 800

Poletni urnik
1. apríl do 31. maj:
PON – TOR: zaprto
SRE – PET: 10 – 16 h
SOB - NED: 10 – 18 h

1. junij do 31. oktober:
PON – TOR: zaprto
SRE – NED: 10 – 18 h

Zimski urnik
1. november do 31. marec:
PON – TOR: zaprto
SRE – NED: 10 – 16 h

TURISTIČNO DRUŠTVO CERJE
Opatje selo 14, 5291 Miren
T: 031 477 412
www.tdcerje.si
info@tdcerje.si

ZANIMIVOSTI

MIRENSKI GRAD
Miren 216, 5291 Miren
T: 05 398 43 00
www.grad-miren.si
info@mirenski-grad.si

MUZEJ SPOMNI SE NAME
Miren pokopališče, 5291 Miren
brezplačno
T: 041 615 109
www.visitkras.info/
muzej-spomni-se-name
info@mirenkras.si

GALERIJA OŠKAR KOGOJ
Miren 125, 5291 Miren
T: 05 395 42 00
GSM: 041 432 511 ali 041 255 193
oskar.kogoj@sio1.net
info@oskarkogoj.com

ČEVLJARSKI MUZEJ
Miren 129, 5291 Miren
brezplačen vstop
T: 031 845 635
www.ciciban.info/si/muzej/
cevljarski.muzej@ciciban.info

ZBIRKA 1 SVETOVNE VOJNE
Opatje selo, 5291 Miren
T: 031 477 412
www.tdcerje.si
info@tdcerje.si

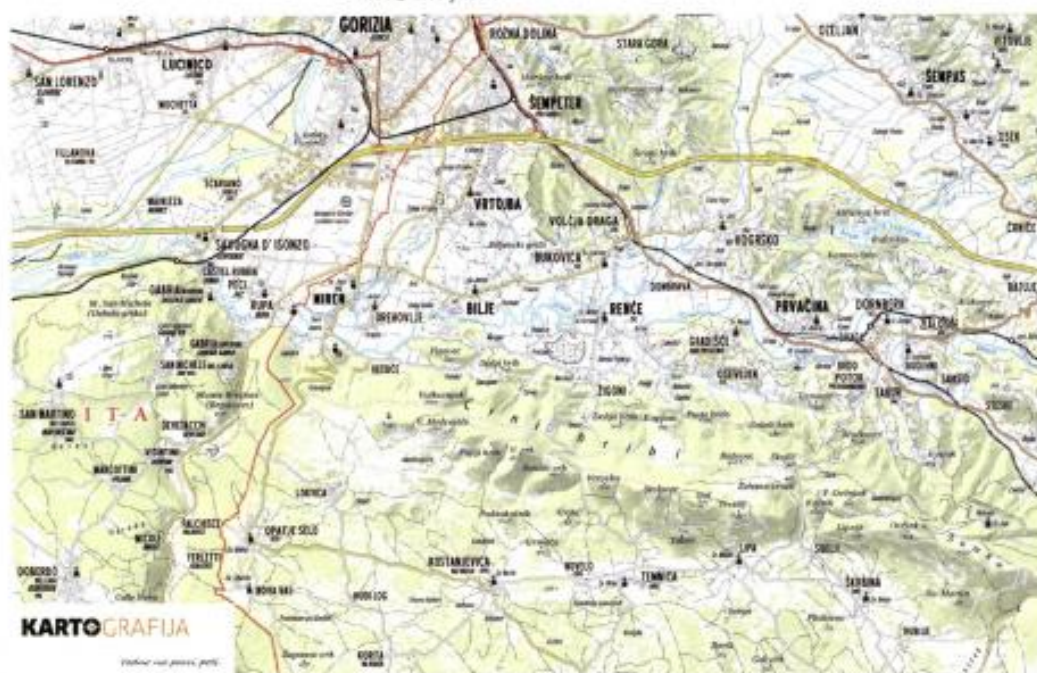
HIŠA OPAJSKE TRADICIJE
Opatje selo, 5291 Miren
T: 031 477 412
www.tdcerje.si
info@tdcerje.si

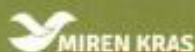
ZELIŠČNA KMETIJA ROGELJA
Vojšćica 32,
5296 Kostanjevica na Krasu
T: 031 202 588
www.zeliscerogelja.si
mrogelja@gmail.com

BOROJEVIČEV PRESTOL
1,2 km od Lokvice in 2,5 km
od Kostanjevice
Koordinate GPS:
N 45.862658° / E 13.621498°

JAMA PEČINKA
Jama-muzej
Vodeni ogledi
Koordinate GPS:
N 45.862579° / E 13.617791°

JAMARSKI KLUB TENNIČA
Temnica 10,
5296 Kostanjevica na Krasu
T: 040 353 338

MIREN KRÁS

Sanjava stran Slovenije

PZA Kamp Sela na Krasu

Na robu idilичne vasice Sela na Krasu, odmaknjene od urbanega sveta, stoji kamp s čudovitim razgledom na Jadransko morje. Moderna infrastruktura s 14. postajališči za avtodome, ponuja samozskrbno izkušnje bivanja na odlični izhodišni lokaciji za ogled številnih znamenitosti. Ljubljana, Postojnska jama, Lipica, Škocjanske jame, Park vojaške zgodovine Pirva, Brda, Soška in Vipavska dolina pa tudi Benetke, Trst in Portopiccolo so oddaljeni le 20 do dobrih 100 km.

V neposredni bližini se nahaja Osmica Pr' Krčarju in ponudba Krasne kuhnje v Gostilni Štirna in na Domačiji Mirka Godniča v Novi Vasi. Preko celega leta vabijo znamenitosti in aktivna doživetja [Miren Krás](#).

Sela na Krasu
kampsela@mirenkras.si | +386 (0)51 304 090

DOŽIVETJA

POMNIK MIRU

KUHINJA

